

هوش انسان ژنتیکی است یا اکتسابی؟

بر خلاف آنچه اغلب مردم تصور می‌کنند علاوه بر ژنتیک، محیط اجتماعی نیز در پرورش هوش انسان نقش به‌سزایی دارد.

بر خلاف آنچه اغلب مردم تصور می‌کنند علاوه بر ژنتیک، محیط اجتماعی نیز در پرورش هوش انسان نقش به‌سزایی دارد. بسیاری از افراد تیزهوش بخشی از نبوغ‌شان را از محیط و اجتماع خود کسب می‌کنند. هر فردی با میزان هوش مشخصی متولد می‌شود و هیچگاه نمی‌تواند توانایی ذهنی فردی دیگر با مجموعه متفاوتی از ژن‌ها را بدست آورد اما آنچه مسلم است در جوامع و محیط‌های ضعیف و غیر پویا فرد هرگز قادر نیست همهٔ پتانسیل موجود در ژن‌های خود را بکار گیرد. موروثی بودن بهره هوشی (IQ)

محققان عموماً معتقدند که هوش ویژگی است که از نسلی به نسل دیگر منتقل می‌شود و در مورد جنبه ژنتیک بودن هوش تحقیقات بسیاری انجام داده‌اند. آن‌ها بارها یک ویژگی خاص را در افرادی با زمینه ژنتیکی و محیطی بسیار متفاوت یا مشابه بررسی کرده‌اند. همچنین دوقلوهای همسانی که در دو محیط متفاوت رشد یافته‌اند را مقایسه کردند. آن‌ها دریافتند که بسیاری از ویژگی‌های فردی ژنتیک است مانند قد و رنگ چشم ولی بعضی دیگر عمدتاً تحت تأثیر محیط ایجاد می‌شوند؛ مانند افسردگی در مردان.

بسیاری از ویژگی‌های فردی ژنتیک است ولی بعضی دیگر عمدتاً تحت تأثیر محیط ایجاد می‌شوند. این تحقیقات همچنین نشان داد که بهره هوشی تا حد زیادی ژنتیکی است و تفاوت بهره هوشی افراد را می‌توان به تفاوت ژن‌ها نسبت داد. ژن‌های مربوطه روی آمادگی فرد برای یادگیری و ایجاد و پیشرفت فعالیت‌های ذهنی تأثیر می‌گذارد. بنابراین محققان بر این باورند که 75 درصد از بهره هوشی افراد بالغ ژنتیکی است و 25 درصد باقیمانده به عوامل محیطی بستگی دارد. اما جالب اینجاست که آن‌ها ژن‌های بسیار کمی را یافتند که منحصراً تأثیر مشخص و قابل ملاحظه‌ای روی بهره هوشی داشته باشد. یعنی ژن خاصی به نام ژن هوش وجود ندارد بلکه IQ بیشتر نتیجه فعالیت ژن‌های متعدد و تعامل آنها با محرک‌های محیطی است. در واقع 40 درصد از کل ژن‌های یک فرد در میزان هوش وی سهمیه هستند. رشد اجتماعی IQ

هرچند ژنتیک نقش زیادی در تعیین میزان هوش افراد دارد اما عوامل محیطی نیز می‌تواند تأثیر به‌سزایی داشته باشند. تحقیقات متعدد نشان می‌دهد که هوش نوزاد هنگام تولد تکامل نیافته و به تدریج رشد کرده و به ویژه در سال‌های اولیه تغییر می‌کند. در واقع علاوه بر ژن‌ها محیط خانواده و آموزش منظم نقش مهمی در رشد IQ کودک دارد. خانواده بیش از هر فرد یا مؤسسه‌ای از جمله مدرسه می‌تواند روی هوش کودک تأثیر گذار باشد اما این تأثیر حداکثر تا سن 8 یا 9 سالگی است و پس از آن نقش خانواده کم‌رنگ‌تر می‌شود. از جمله کارهایی که والدین می‌توانند انجام دهند تداوم در تحصیلات خود، مراقبت و تغذیه مناسب کودک، گذراندن وقت با کودک در حد امکان، تحریک ذهن کودک از طریق اشکال، اعداد، رنگ‌ها و...، کتاب خواندن و ایجاد شرایط مناسب برای تجربیات بیرون از خانه است.

در مورد روش‌های افزایش بهره هوشی تحقیقات زیادی انجام شده است. یکی از این تحقیقات نشان می‌دهد که آموزش موسیقی موجب عملکرد بهتر مغز شده و هوش ریاضی و قدرت تجسم فضایی را در کودک افزایش می‌دهد. همچنین کودکانی که در محیط‌های مهیج و پویا رشد می‌کنند (که این محیط از رحم مادر شروع می‌شود) کودکانی فعال‌تر، هوشیارتر و کنجکاوتر هستند و از سطح مهارت‌های اجتماعی بالاتری برخوردارند.

تداوم چالش‌ها

بسیاری از محققان معتقدند که مغز انسان و حتی حیوانات در طول دوران زندگی تحت تأثیر شرایط محیطی تغییرپذیر است. در واقع محیط‌های پویا ضخامت مغز، تعداد نورون‌های عصبی و ارتباط میان این نورون‌ها را افزایش می‌دهد و بالعکس محیط‌های یکنواخت و کسل کننده در عرض یک هفته تا 60 درصد از واکنش مغز می‌کاهد.

بنابراین در طول دوران زندگی حتی در بزرگسالی مغز خود را به فعالیت وادارید و سطح مهارت‌های ذهنی، اجتماعی، احساسی و هنری را در خود افزایش دهید.

منبع: aboutintelligence